

11.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus (OPS-perusteet)

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3–4 noin 70% ja vuosiluokilla 5–9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuurien kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta¹305 varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1-2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä kohdekieli.

¹ Siirtovaikutus tarkoittaa yhdellä kielellä opittujen tietojen ja taitojen soveltamista jollakin toisella kielellä ja muussa kontekstissa.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Porin kaupunki

11.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Porin kaupungissa järjestetään laajamittaista kaksikielistä opetusta, jossa kohdekielenä on englanti. Vuosiluokkien 1–6 kaksikielinen opetus järjestetään Cygnaeuksen koulussa ja vuosiluokkien 7–9 kaksikielinen opetus Porin Lyseon koulussa.

Suomen kielen ja kohdekielen opetus kaksikielisessä opetuksessa

Kaksikielisessä opetuksessa noudatetaan Porin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmaa sekä niiden mukaan laadittuja koulukohtaisia opetussuunnitelmia. Opetussuunnitelman sisältö ja tavoitteet kaksikielisessä opetuksessa ovat samat kuin muussa perusopetuksessa. Opetus tapahtuu kaksikielisesti siten, että oppimistilanteessa käytetään tarkoitukseen ja tilanteeseen sopivaa kieltä eli joko suomen tai englannin kieltä. Vieraan kielen oppimista tapahtuu oppituntien ohella luontevasti osana kaikkea koulun toimintaa.

Kaksikielisessä opetuksessa vieras kieli toimii sekä opetuksen välineenä että kohteena. Osa opetuksesta opiskellaan englanniksi ja osa suomeksi. Vaihtelemalla opetuksessa käytettävää kieltä varmistetaan oppiaineiden keskeisen käsitteistön omaksuminen molemmilla kielillä. Äidinkielen opetus eli suomen kielen opetus tapahtuu kaksikielisessä opetuksessa kokonaan suomeksi. Osa kaikkien oppiaineiden keskeisistä sisällöistä ja käsitteistä on kaikilla luokka-asteilla opetettava suomen kielellä. Kaksikielisen opetuksen keskeisenä kielellisenä tavoitteena on toimiva kaksikielisyys, jolloin oppilaalla on perusopetuksen päättyessä kohdekielen eli englannin kielen taidon lisäksi sellainen suomen kielen taito, että oppilas kykenee jatkamaan toisen asteen opintoja suomen- ja englanninkielisessä koulussa. Poikkeuksena ovat väliaikaisesti Suomessa asuvat kokonaan vieraskieliset oppilaat.

Koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa määritellään oppiainekohtaisesti:

- mitkä oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet opetetaan suomeksi ja mitkä englanniksi
- mitkä ovat englannin kielellä opettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet
- mitkä ovat englannin kielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain.

Englanninkielellä tapahtuvan opetuksen määrä vähenee alakoulusta yläkouluun siirryttäessä ja suomenkielisen opetuksen määrä kasvaa. Alla on linkki englanninkielisen opetuksen tuntijakoon.

<https://peda.net/id/40fe7d56008>

Oppimisen arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Oppiaineiden, kuten englannin eli A1-kielen, osalta noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman arvioinnin periaatteita ja arviointikriteerejä. Todistukset annetaan suomen kielellä. Oppilaalla on mahdollisuus saada käännös todistuksesta englannin kielellä, mikäli jatko-opiskelupaikka sitä vaatii.

Oppimisen tuki

Kaksikielisessä opetuksessa olevia oppilaita koskevat samat oppimisen tuen järjestämiseen liittyvät oikeudet kuin kaikkia perusopetuksen oppilaita. Kaksikielisessä opetuksessa opiskelevalla oppilaalla on oltava sellainen englannin ja suomen kielen taito, että hän pystyy opiskelemaan kaksikielisesti. Oppilaan suomen kielen ja englannin kielen taito testataan kaksikieliseen opetukseen haettaessa. Mikäli tästä huolimatta ilmenee, että opiskelu

kaksikielisessä opetuksessa on tarjotusta oppimisen tuesta huolimatta liian vaativaa ja se aiheuttaa ongelmia osaamisen tavoitteiden saavuttamiseksi eri oppiaineissa, voidaan oppilaalle suosittaa siirtymistä suomenkieliseen perusopetukseen.

Lyhyeksi ajaksi Suomeen muuttaville vieraskielisille oppilaiden osalta keskeistä on arvioida, millaisesta opetuksesta oppilas voi kielitaitonsa ja muun osaamisensa perusteella parhaiten hyötyä.

Tiedottaminen ja kodin ja koulun yhteistyö

Koska kaksikielinen opetus on osa suomenkielistä koulua, koulun tiedotteet ovat pääasiassa suomen kielellä. Tärkeät tiedotteet ja muut viestit käännetään tarvittaessa englanniksi. Vanhempainillat järjestetään pääsääntöisesti suomen kielellä. Vieraskielisten perheiden tulee saada tietoa näiden tilaisuuksien keskeisistä sisällöistä myös englannin kielellä.

Oppilaiden hakeminen ja valinta kaksikieliseen opetukseen

Kaksikielinen opetus on suunnattu oppilaille, joilla on valmiudet ja motivaatio suorittaa perusopetuksen oppimäärä kahdella kielellä: englanniksi ja suomeksi. Oppilas, joka ei pysty opiskelemaan suomen kielellä, sijoitetaan pääsääntöisesti perusopetuksen valmistavaan opetukseen. Tapauskohtaisesti suomen kieltä osaamaton, mutta englannin kieltä osaava oppilas voi aloittaa opiskelun kaksikielisessä opetuksessa. Tällaiseen ratkaisuun voidaan päätyä esimerkiksi tilanteessa, jossa oppilas asuu vain tilapäisesti Suomessa esimerkiksi huoltajien työn vuoksi. Tällöin oppilaalle tehdään tilapäinen oppilaaksiottopäätös enintään vuoden ajaksi. Mikäli oppilas jää pidemmäksi aikaa tai pysyvästi Suomeen, hänen tulee suorittaa soveltuvuuskoe hyväksytysti jatkaakseen opintojaan kaksikielisessä opetuksessa.

Kaksikieliseen opetukseen haetaan joko kouluun ilmoittautumisen yhteydessä sinä kalenterivuonna, jonka kuluessa lapsi täyttää seitsemän vuotta, seitsemännelle vuosiluokalle siirryttäessä tai tapauskohtaisesti muulloin perusopetuksen aikana.

Ulkomailta Suomeen muuttavan oppilas sijoitetaan pääsääntöisesti hänen ikätasoaan vastaavalle vuosiluokalle. Tapauskohtaisesti voidaan harkita oppilaan siirtoa vuotta alemmalle tai ylemmälle luokka-asteelle.

Kaksikieliseen opetukseen hakeville järjestetään soveltuvuuskoe. Soveltuvuuskoetta ei käytetä niiden oppilaiden osalta, jotka siirtyvät Cygnaeuksen koulun kaksikielisestä opetuksesta seitsemännelle luokalle Porin Lyseon koulun kaksikieliseen opetukseen, ja jotka ovat suorittaneet soveltuvuuskokeen aiemmin hyväksytysti. Soveltuvuuskokeessa testataan lapsen / oppilaan englannin ja suomen kielen taito haastattelun ja erilaisten tehtävien avulla. Lisäksi hakijoille tehdään kielellistä tasoa ja oppimisvalmiuksia kartoittava koe. Seitsemännelle vuosiluokalle tai yläkoulun aikana kaksikieliseen opetukseen haattaessa testataan lisäksi oppilaan matemaattisia taitoja. Kaksikielisen opetuksen valintakriteereistä ja soveltuvuuskokeen pisteytyksestä päätetään vuosittain sivistyslautakunnassa.

Oppilaat valitaan kaksikieliseen opetukseen soveltuvuuskokeen pistemäärän mukaisessa järjestyksessä. Kaksikieliseen opetukseen voidaan hyväksyä ainoastaan soveltuvuuskokeen vahvistetun minimipistemäärän ylittäneitä oppilaita. Niistä oppilaista, jotka eivät tule

soveltuvuuskokeessa hyväksytyiksi, mutta jotka ovat saavuttaneet soveltuvuuskokeessa vahvistetun minimipisterajan, muodostetaan paremmuusjärjestyksessä varasijalista. Paikkojen vapautuessa oppilaita valitaan varasijalistan paremmuusjärjestyksessä lukuvuoden alkuun saakka. Mikäli useampi hakija päätyy samoihin pisteisiin, alakoulussa valinta tehdään arpomalla. Yläkoulussa saman pistemäärän saaneet hakijat laitetaan paremmuusjärjestykseen painottamalla pääsykokeen eri osioita.

Mikäli ulkomailta muuttaneen ja kaksikieliseen opetukseen hakevan oppilaan suomen kielen taito ei riitä kaksikielisessä opetuksessa opiskelemiseen, hän menee joko perusopetukseen valmistavaan opetukseen tai suomenkieliseen perusopetukseen. Perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen, oppilas voidaan ottaa kielitaitotestin hyväksytysti suoritettuaan kaksikieliseen opetukseen. Päätöksen oppilaaksiotosta tekee koulun rehtori.